

12-13 באוקטובר 2020

* תתקיים כוועידה דיגיטלית

הוועידה השנתית ה-48 למדע ולסביבה

תחלואה זיהום אוויר באזור מפרץ חיפה – סקירת הידע המדעי הקיים

קרן אגאי-שי

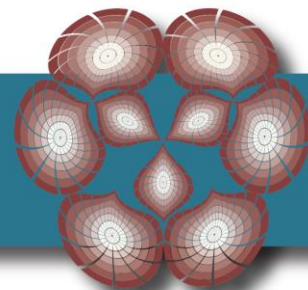
אוניברסיטת בר-אילן

מייל לתכתובות: keren.agay-shay@biu.ac.il

מזהמי אוויר מסוימים מוכרים ע"י ארגוני בריאות עולמיים כקשורים סיבתית לתחלואה ותמותה במחלות לב וכלי דם, מחלות דרכי הנשימה, ומספר סוגי סרטן. באזור מפרץ חיפה מובאות בימים אלה מספר תכניות לפיתוח תעשייתי ותחבורתי שעשויות להגדיל את רמות זיהום האוויר.

בהרצאה תוצג סקירה של נתוני תחלואה רלוונטיים בנפת חיפה ובעיר חיפה. בנוסף, יוצגו מחקרים אפידמיולוגיים שבוצעו בעשורים האחרון באזור שבחנו קשרים בין חשיפות סביבתיות ותחלואה הרלוונטית באזור.

רוב המחקרים האפידמיולוגיים שבוצעו באזור בוצעו במערכי מחקר שאינם מטפלים בצורה מספיקה בהטיות ובהסברים חלופיים לתוצאות. יחד עם זאת ממצאי התחלואה באזור מהווים בסיס לקביעת מדיניות והחמרת הדרישות שמטרתן להגן על בריאות הציבור מפני מפגעי זיהום אוויר חוץ מבני.

13-12 באוקטובר 2020

* תתקיים כוועידה דיגיטלית

הוועידה השנתית ה-48 למדע ולסביבה

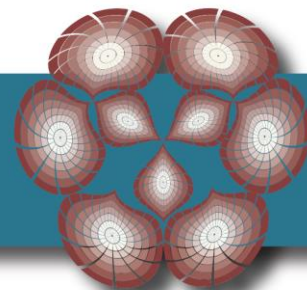
פרויקט שיקום קרקעות המדינה - טיפול בזיהום תעשייתי באתרים העוברים שינוי ייעוד למגורים

נועם פוניה

המשרד להגנת הסביבה

מייל לתכתובות: noamf@sviva.gov.il

במסגרת הפרויקט הלאומי לשיקום קרקעות המדינה מתבצע טיפול באתרים שזוהמו במשך עשרות שנים בפעילות תעשייתית וביטחונית, אשר עומדים היום בפני שינוי ייעוד למגורים ולפיתוח תשתיות ברחבי הארץ. הפרויקט כולל עשרות אתרים מזהמים, בניהם מתחמי תע"ש שנסגרו, בסיסי דלק ומתקנים צבאיים, מטמנות חומרים מסוכנים ועוד. שלבי השיקום כוללים סקרים היסטוריים, חקירות זיהום קרקע וגז-קרקע באמצעים מתקדמים, סקרי סיכונים, פירוק תשתיות דלק וחומ"ס באופן מבוקר ושיקום המתחמים המזהמים באמצעות מתקני טיפול ייעודיים באתר ומחוצה לו. בשל הקרבה לשכונות מגורים של חלק מהאתרים, תהליכי השיקום מתנהלים תוך ניטור סביבתי מקיף, בשקיפות מלאה ומלווים בתהליכי שיתוף ציבור.

13-12 באוקטובר 2020

* תתקיים כוועידה דיגיטלית

הוועידה השנתית ה-48 למדע ולסביבה

מצב הזיהום התעשייתי במפרץ חיפה

שרית גולן שטיינברג

איגוד ערים מפרץ חיפה

אזור מפרץ חיפה והקריות מתאפיין בריכוז מפעלים של התעשייה הפטרוכימית בשטח קטן יחסית ובקירבה משמעותית לריכוזי אוכלוסייה. למעשה, 25 אחוזים מהתעשייה הפטרוכימית ממוקמים בתוך 4 אחוזים מתוך השטח הגיאוגרפי של מדינת ישראל. מטבע הדברים, תעשייה זו מביאה לזיהום סביבתי משמעותי באוויר, ביבשה ובים. יתירה מכך, גם מקורות הזיהום התחבורתי מוסברות בחלקן באותן כלי תחבורה ובעיקר, משאיות הנעות ברחבי אזור זה האחרים גם הם לזיהום.

יצוין, כי עם ההכרה כי מפרץ חיפה הינו מזוהם משמעותית כאשר הגורם המשמעותי הוא בתעשייה וכן, המעבר לגז טבעי, חוייבו המפעלים בביצוע פעולות רבות אשר תרמו להפחתת הפליטות באופן משמעותי. כך, ניתן לראות הפחתה משמעותית בפליטות של SO_2 , NO_x ופליטות חומרים אורגנים נדיפים מלבד מתאן (VOC), מכלל המקורות באזור מפרץ חיפה. את הירידה ניתן לייחס למעבר לשימוש בגז טבעי, שיפור איכות המזוט, חיוב המפעלים בהתקנת מתקנים להפחתת פליטות, מתקנים להשבת גזים, יישום תוכניות LDAR מתמשכות לאיתור וצמצום דליפות מאבזרי צידוד בצנרת מתקני הייצור ועוד.

ועם כל זאת, הירידה בכמות הפליטות אין בה די. המדובר במפעלים שממשיכים לפלוט חומרים מזהמים לאוויר, וניתן לראות בדו"ח ההשפעה הסביבתית ודרוג חברות התעשייה המזהמות בישראל, כי מפעלי בז"ן, דשנים, שמן תעשיות ועוד מככבים בראש רשימת 20 המפעלים בעלי ממדד ההשפעה הסביבתי הגבוה ביותר. בדו"ח זה מתחם בז"ן חולק לשלושה משל היו רחוקים זה מזה, אך סכום הניקוד של שלושתם מביא לכך שמתחם זה הוא בעל ההשפעה השלילית ביותר על הסביבה בישראל (די אם נזכיר כי המפעל פועל היום תחת מספר צווים מנהליים לעל חריגות בנזן, אי התקנת מתקן להפחתת פליטות לביטומן זיהום ים). יתירה מכך, מרשם הפליטות לסביבה לשנת 2019 מגלה כי עלות הנזק הסביבתי והבריאותי של בזן מגיע ל-493 מיליון שקל בשנה.

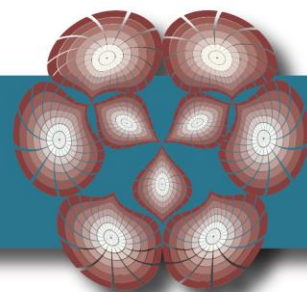
על כל אלו יש להוסיף, כי דו"חות אלו נסמכים על חומרים שמנוטרים. אך ישנם רבים מהחומרים הנפלטים לאוויר שאינם מנוטרים, או נבדקים חלקית בדיגומים. כך שהתמונה המתקבלת היא חלקית בלבד. בהקשר זה פועל האיגוד להרחבת מערך הניטור בכדי לקבל תמונה שלמה יותר של המצב. בשנים האחרונות, אנו ממשיכים להיות עדים לתקלות רבות במתקני בז"ן, לאירוע דליפת גז בצנרת (דור כימיקלים), דליפות ממיכלים בחוות הדלקים מתש"ן, שריפה במפעל שמן ועוד. אילו על קצה המזלג, החוויות של תושבי מפרץ חיפה.

לטעמי, לא מספיק לחייב המפעל בהתקנת מערכות להפחתת פליטות. הם הגיעו למקסימום היכולת שלהם, והם מתקשים לשלוט ביכולת לתחזק מתקנים שחלקם בני עשרות שנים. המסקנה היא שיש לפעול לפינוי התעשייה הפטרוכימית ממפרץ חיפה וסגירתה כחלק מחשיבה כוללת לשינוי פני משק האנרגיה בישראל תוך הגברת ההישענות על אנרגיות מתחדשות. סגירה מתוכננת ומובנית של תעשייה פטרוכימית שממילא אין לה עתיד (תום עידן הדלקים) נכונה יותר לא רק כלכלית, אלא גם סביבתית ובריאותית.

12-13 באוקטובר 2020

* תתקיים כוועידה דיגיטלית

הוועידה השנתית ה-48 למדע ולסביבה

תכנון רגיש אקלימית במפרץ חיפה

מתניה ז"ק

ז"ק - רייכר, LandBasics, הטכניון- מכון טכנולוגי לישראל